

Bladverkens färg och form

Färgschema som redskap
vid undersökning av Lindplanteringen



Christel Andersson

Uppsats för avläggande av högskoleexamen i
Kulturvård, Trädgårdens hantverk och design

10 hp
2011

Institutionen för Kulturvård
Göteborgs universitet



INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
1. FÖRORD	4
2. INLEDNING	4
2.1 Bakgrund	4
2.1.1 Ämnet	4
2.1.2 Tidigare erfarenheter och kunskap i ämnet	5
2.2 Problemformulering	7
2.3 Syfte	7
2.4 Frågeställningar	8
2.5 Avgränsningar	8
2.6 Teori	8
2.7 Begreppsförklaring	9
3. MATERIAL & METOD	10
3.1 Material	10
3.2 Litteraturstudier	10
3.3 Metod	10
3.3.1 Färgregistrering - process	10
3.3.2 Katalogblad för färgscheman	11
3.3.3 Workshop	11
4. RESULTAT	11
4.1 Färgscheman	11
4.2 Workshop	14
4.2.1 Färgerna på avstånd	14
4.2.2 Färgregistrering	15
4.2.3 Diskussion om färgschema som verktyg	15
4.3 Bladverkens betydelse	16
5. DISKUSSION	16
5.1 Problematik vid färgregistrering och vidare datorhantering	16
5.2 Mina egna färgreflektioner	17
5.3 Subjektivitet - Workshop	17
5.4 Bladverkens betydelse för en perenn plantering	17
6. ATT GÅ VIDARE	17
7. REFERENSLISTA	18

FIGURFÖRTECKNING

SIDA

Fig. 1 Del av "Lindplanteringen" i Mariestad	4
Fig. 2 Planskiss över "Lindplanteringen" och "Yta E".	6
Fig. 3 Planteringsplan med växtlista för "Yta E".	6
Fig. 4 RHS-sticka för färgregistrering.	7
Fig. 5 Färgschema över samtliga arters proportionerliga färger på nära håll.	12
Fig. 6 Skiss över kall-varm-kontrast.	12
Fig. 7 Färgschema över hur växternas färger uppfattas på avstånd.	13
Fig. 8 Workshopens - deltagare.	14
Fig. 9 Workshop – diskussion.	14

KATALOGFÖRTECKNING - FÄRGSHEMAN

19

Färgschema <i>Brunnera macrophylla</i>	20
Färgschema <i>Clematis integrifolia</i> 'Floris Vijt'	21
Färgschema <i>Corylopsis spicata</i>	22
Färgschema <i>Epimedium pinnatum colchicum</i>	23
Färgschema <i>Hedera helix</i> 'Plattensee'	24
Färgschema <i>Helleborus argutifolius</i>	25
Färgschema <i>Hosta fortunei</i>	26
Färgschema <i>Myosotis scorpioides</i>	27

1. FÖRORD

Nina Nilssons föreläsning under första terminen om "Färgernas harmoni" vid växtkomposition, inspirerade mig mycket till att jag fortsatte att fundera över färg och formfrågor i samband med växtkomposition. Mitt examensarbete har gett mig möjlighet att undersöka både färg och form samt skaffa mig mer kunskap om Johannes Ittens färglära.

Ett stort tack till Anna Winsnes, Daniel Grankvist och Katarina Olsson, som med sina skarpa sinnen, kloka kommentarer och framförallt engagemang deltog i workshopen.

Alla bilder i arbetet har jag fotograferat själv, om inte annan källa anges.

2. INLEDNING

2.1 Bakgrund

2.1.1 Ämnet

Jag är intresserad av färgens och formens betydelse vid växtkomposition. Ståndort och klimat är självklara hänsynstaganden vid bra växtkomposition. Men växternas färg och form - dess sammantagna uttryck är också viktigt för en lyckad plantering. I denna studie kommer jag att koncentrera mig på bladverkens färg, form och textur i olika växtkombinationer. För att kunna undersöka och beskriva hur dessa tre faktorer inverkar på varandra är mitt studie-objekt "Lindplanteringen", en perenn plantering i Mariestad (Fig. 1).



Foto: Christel Andersson

Fig. 1 Del av "Lindplanteringen" i Mariestad. Den markerar gränsen mellan trottoar och Trädgårdens skola. På bilden syns bl. a. *Epimedium*, *Heuchera*, *Luzula sylvatica* och *Spiraea*.

Jag har valt att undersöka bladverkens form och textur på grund av att det är få arter som blommar när detta arbete sker, men framförallt för att jag velat sätta fokus på hur viktigt bladverket är i perenna planteringar. Texturen är viktig att ha med eftersom den påverkar både färg- och formuttrycket i en plantering.

Lindplanteringen, är komponerad i det pedagogiska syftet att visa på en tillämpning av färgschemat som bygger på Johannes Ittens kontrastbegrepp (förutom på beställning av Mariestads kommun). Tanken är att trädgårdsstudenterna dels skall studera perenners habitus och dels göra färg- och formstudier i planteringen. Den ingår även i studenternas studier och praktik i skötsel.

2.1.2 Tidigare erfarenheter och kunskap i ämnet

Jag har länge varit intresserad av färg, men aldrig fått chans att studera ämnet. Mitt intresse för form har jag under ett antal år utvecklat under kvälls- och helgkurser i keramik och silversmide.

Färg- och formintresset för växter tog fart när jag anlade min första trädgård på 200 kvadratmeter. Numera har jag lyckan att råda om ett stycke naturtomt. Där utforskar jag färg och form genom att pröva mig fram med olika växtkombinationer. Ju mer jag lär mig, ju mer inser jag hur viktiga bladverken är för en lyckad och hållbar plantering. Inte bara blomningen. Bladen finns överallt i vår omgivning och natur under vår, sommar och höst (i vissa fall även under vintern), i en mängd gröna färger och nyanser.

Det var först när jag började på utbildningsprogrammet *Trädgårdens hantverk och design* på Dacapo Hantverksskola i Mariestad, som jag fick bekanta mig med Johannes Ittens färglära (*Itten 1971*). Genom övningsuppgifter i färg- och form har vi ritat ett antal förslag på växtkompositioner för perenna planteringar, både för park och trädgård.

Min egen erfarenhet är att jag har lättare för att komponera genom att börja med färgerna och växtmaterialet till en plantering, snarare än att börja med att rita ett mönster. Det hjälper mig att hitta lämpliga färgkombinationer och därmed är det lättare att gå vidare. Därför tror jag att färgscheman kan vara ett bra verktyg även för andra trädgårdsstudenter vid växtkomposition. Färgschema kan även användas som skissverktyg.

I samband med kursmoment inom *Skötsel av offentliga planteringar* samt *Perenner i offentlig miljö*, har jag kommit i kontakt med "Lindplanteringen" i nära anslutning till skolans lokaler. Perennplanteringen, som är 100 m lång och 3 m bred, är ritad och komponerad av Nina Nilsson, lektor i växtkomposition. Hennes planskiss har jag använt som källdokument för identifiering av arter (*Fig. 2-3*).

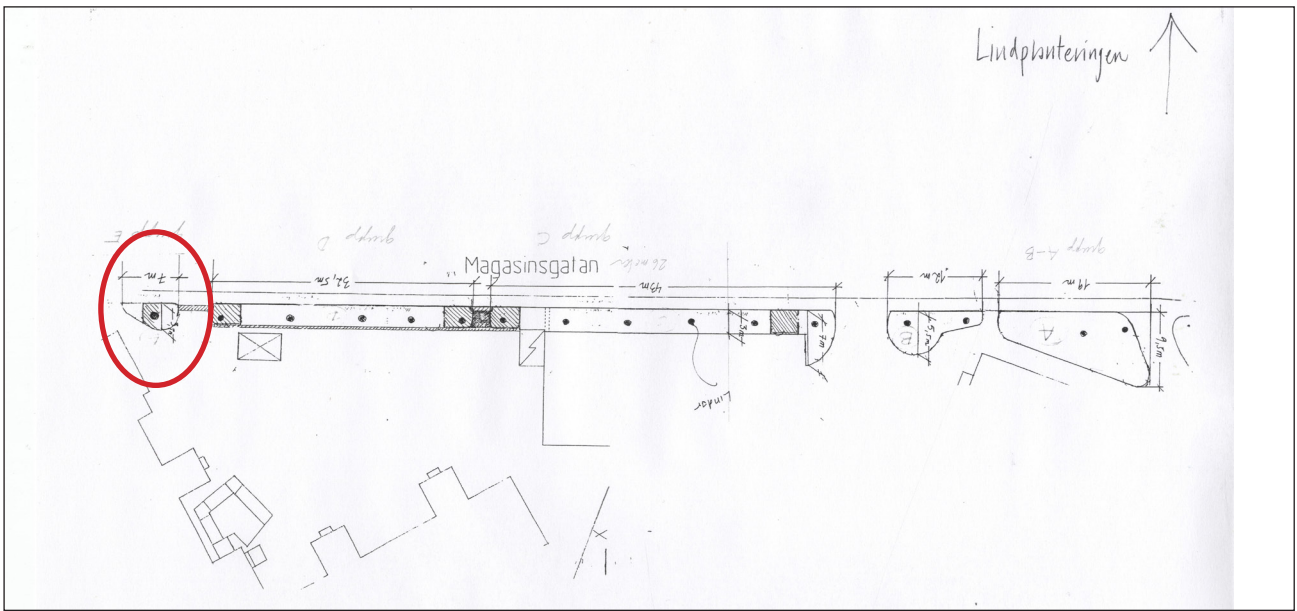


Fig. 2 Planskiss över Lindplanteringen, Magasinsgatan i Mariestad.
 Röd markering visar planteringen, "Yta E", som undersöks i arbetet.

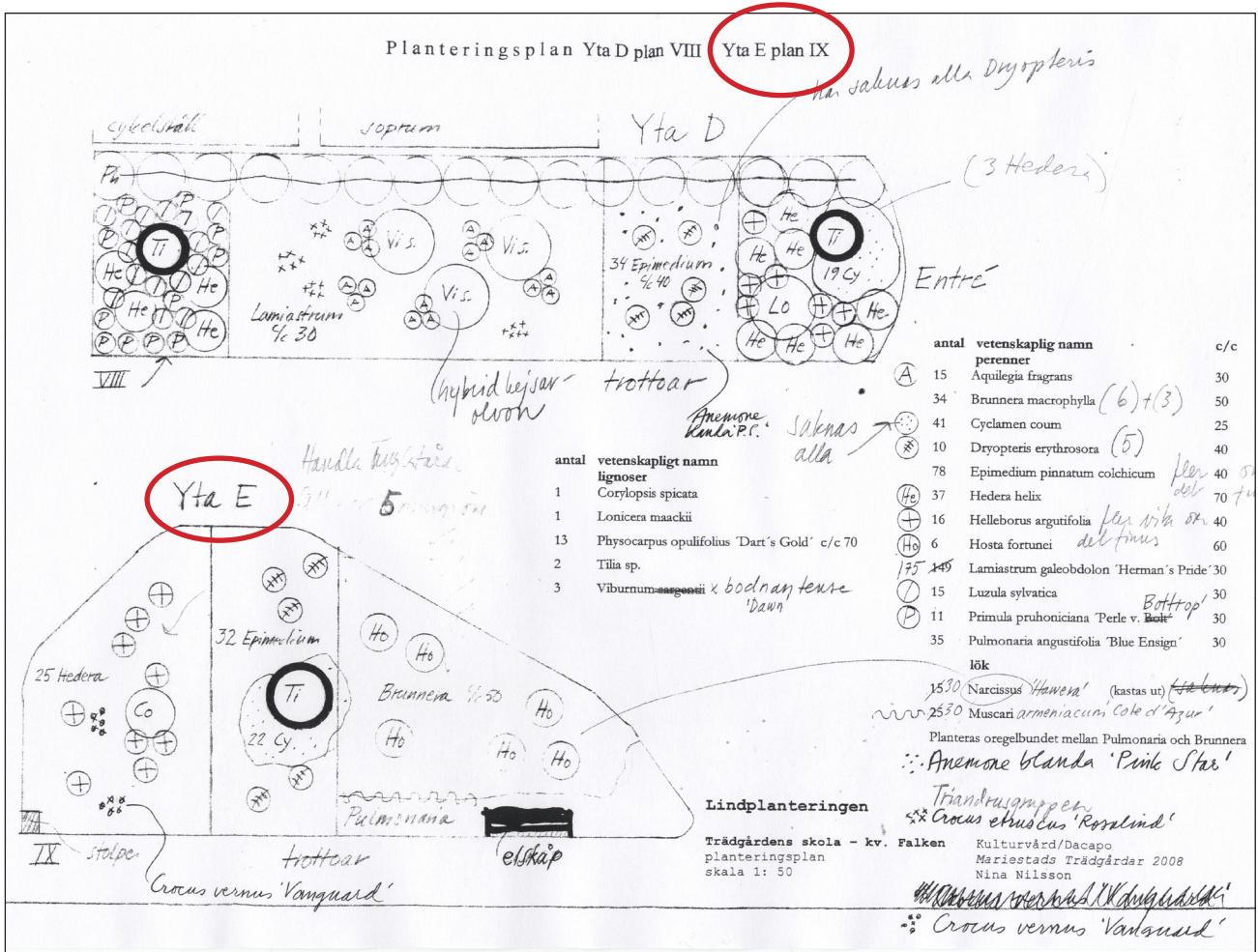


Fig. 3 Planteringsplan med växtlista över "Yta E".

I detta examensarbete stödjer jag mig på Johannes Ittens färglära och hans teorier om färgkontrast. Jag genomför undersökningen av växtmaterialet i "Lindplanteringen", genom att göra färgscheman. För färgregistrering av växtmaterialet använder jag mig av färgstickan RHS colour chart (Fifth Edition) (Fig. 4).



Fig. 4 RHS-sticka för färgregistrering.

2.2 Problemformulering

För att kunna tillgodogöra sig växtmaterialet i "Lindplanteringen" på ett effektivt och användbart sätt, räcker det inte enbart med en planskiss, beskrivningar av habitus, växtbetingelser mm. Det behövs även någon form av systematiserat återgivande av växternas färg och form. I detta arbete är det tänkt att ske i katalogform med ett färgschema för varje växt. Min avsikt är att katalogbladen skall kunna användas separat som ett verktyg vid växtkomposition, av kommande studenter inom trädgårdsutbildningen.

2.3 Syfte

Syftet med arbetet är, att framställa färgscheman genom att undersöka ett utvalt avsnitt i "Lindplanteringen". Utöver de enskilda arternas färgschema, syftar studien även till att pröva att göra ett färgschema över alla arterna tillsammans, för att på så sätt "få syn på" kompositionens olika färgkontraster.

Mitt personliga syfte är att studera hur perenners (framförallt bladverken) färg, form och textur inverkar på varandra i en växtkomposition. Men även hitta ett tydligt sätt att kunna beskriva det så att informationen blir användbar för andra.

2.4 Frågeställningar

- Kan färgschema fungera som redskap vid växtkomposition?
- Hur bör färgerna återges i ett färgschema, så att informationen på ett enkelt sätt kan tolkas av studenter, med hjälp av färghantering (CMYK) i datorn eller målade med gouache?
- Hur uppfattar jag färgerna i en plantering på avstånd, i förhållande till när jag tittar på varje art på nära håll?
- Vilken betydelse har bladverken i en perenn plantering?

2.5 Avgränsningar

Tanken var först att jag skulle göra en växtkatalog över samtliga arter i "Lindplanteringen". Den avsatta tiden för arbetet medgav inte det, därför har jag valt ut en del som exempel.

Eftersom undersökningen sker under första halvan av september månad, är det få arter som blommar. Jag har därför valt att koncentrera mig på bladverkens färg, form och textur, och hur de verkar tillsammans i olika växtkombinationer.

Jag har inte tagit med något om ståndort, jordmån etc eftersom jag har utgått från att man redan har den informationen inför en växtkomposition.

2.6 Teori

För att kunna beskriva hur mina färgscheman är uppbyggda och göra en analys av en växtkombination, så har jag använt mig av Johannes Ittens färglära och hans teorier om kall-varm-, komplement-, kvantitets-, och ljushetskontrast.

2.7 Begreppsförklaring

I texten har jag valt att använda mig av följande begrepp:

CMYK - färgsystem inom den grafiska branschen. Det baseras på delfärgerna cyan (grönblått; förkortat C), magenta (blårött; förkortat M), gult (eng. yellow; förkortat Y) och svart (eng. black; förkortat K). CMYK används vid bl.a. fyrfärgstryck.

Färgschema - är en uppsättning färger som valts att sättas samman till en komposition.

Färgharmoni - innebär samverkan mellan två eller flera färger. Harmoni betyder att det råder jämvikt, balans och upplevs behagligt. Däremot kan olika personer (lekmannen) ha helt skilda *subjektiva* åsikter om harmoni eller disharmoni. Johannes Itten beskriver fenomenet i *Färg och färgupplevelse: subjektiva upplevelser och objektiva kunskaper som vägledning till konsten. (1971)*.

Färgton - för att bestämma en färg anger man först färgtonen, genom att fastställa utgångsfärgen (en av de tolv färgerna i färgtonscirkeln, t ex rödviolett). (*Edwards 2006*).

Gouache - (även kallad täckfärg), är en täckande vattenfärg som görs av mindre fint rivet pigment, än det som ingår i transparenta akvarellfärger.

Intensitet - innebär en färgtons klarhet eller dämpning, även kallad mättnad. (Pigment)blandning av ett komplementfärgpar har förmågan att dämpa varandra. (*Edwards 2006*).

Kall-varm-kontrast - kalla färger är vanligen violetta, blå och blågröna toner som förmedlar svalka. Varma färger förknippas ofta med hetta eller eld, som rött, orange och gult. (*Itten 1971*).

Komplementfärger - är de som ligger mittemot varandra i den tolvdelade färgtoncirkeln (röd/grön, blå/orange, lila/gul). Placeras de intill varandra ökas bådas klarhet, blandas de dämpas bådas *intensitet*. (*Itten 1971*).

Kvantitetskontrast - innebär färgers utbredning i förhållande till varandra. (*Itten 1971*).

Ljushetskontrast - finns mellan vitt och svart och alla färgtoner däremellan. I det här arbetet uppträder den mellan det mycket mörkt gröna och det ljusare gröna samt mellan det ljusa gula, gula, ljusa blå och det gröna (Fig. 7).

Nyans - används ibland istället för "valör". Orden har samma innebörd.

RHS - står för Royal Horticulture Society. I min undersökning använder jag mig av ett RHS colour chart (på svenska; RHS-sticka), för att göra färgregistrering av växterna. (*Fifth Edition*).

Subjektivitet - innebär ett personligt synsätt. Enligt Nationalencyklopedin www.ne.se, den som utgår från sina egna känslor och åsikter och inte tar så stor hänsyn till fakta. Min undersökning och färganalys är subjektiv men prövas mot en grupp trädgårdsstudenters resultat som kom fram i vår gemensamma workshop. Motsatsen är objektivitet.

Textur - är en ytas hårlighet, glansighet, gropighet m. fl.

Transparent - betyder genomskinlighet. I det här fallet bladens förmåga att släppa igenom ljuset.

Valör - innebär graden av ljushet eller mörkhet hos en färgton. (*Edwards 2006*).

Yta E - benämner jag den del av planteringen som mitt arbete avser. Den består i huvudsak av grönbladiga marktäckande perenner.

3. MATERIAL & METOD

3.1 Material

Källmaterialet är en utvald del ("Yta E") av "Lindplanteringen" (Fig. 2). Jag identifierar färg- form och textur hos perennernas blad och blommor (för de som blommor).

3.2 Litteraturstudier

Jag skaffar mig mer kunskap i färglära genom att läsa Johannes Itten. *Färg och färgupplevelse. Subjektiva upplevelser och objektiva kunskaper som vägledning till konsten.* (1971).

För att reda ut en del oklara begrepp inom färgläran och hur man analyserar/ beskriver färg, läser jag Betty Edwards bok "Om färg: Handbok och färglära". (2006).

Jag läser även om bladens form och textur i David Joyce's bok "Bladverk. Lugn bakgrund eller dramatisk effekt i trädgården". (2007).

En inspirerande bok om bladverk är "Om grönska. Gröna växter för en vackrare trädgård." Gabriella Dahlman. (2010).

För att snabbt kunna slå upp olika arters habitus, i det här fallet arterna i "Yta E", så har jag Björn & Marie Hanssons bok från 2008 till hands. "Perenner: våra trädgårdsväxter : [inspiration, skötsel, lexikon]".

3.3 Metod

Jag börjar med att ta foton över de delar av planteringen som är intressanta ur ett färg- och formperspektiv. Jag fotograferar även varje art för sig som ingår i "Yta E", den utvalda delen. Det regnar med efterföljande solsken om vartannat. Jag fotograferar vid olika tillfällen för att jämföra vilket foto som ger bäst resultat. Kommer fram till att bilderna blir bäst efter regn och vid klart väder, (dock inte i solsken). Då är färgtonerna i bladverken som mest klara och intensiva.

3.3.1 Färgregistrering - process

För att göra en färgregistrering av varje art använder jag mig av *RHS-stickan*. Färgregistreringen gör jag utomhus på plats, efter fotograferingen. Det är uppehållsväder men med inslag av både sol och moln.

Nästa steg är att "översätta" RHS-stickans färgnummer, som jag bestämt mig för, till Pantone-stickans färgnummer. Dessa lägger jag sedan in i "datorprogrammet" *CMYK*.

Då kan jag få exakt färgåtergivning vid utskrift på papper. Det är dock viktigt att nämna att vissa färgvalörer från RHS-stickan inte finns att översätta till Pantone-stickan, som dessutom saknar en del valörer. Därför tvingas jag istället välja en närliggande valör. Detta bekymrar mig en del eftersom jag varit noggrann i min bedömning med RHS-stickan, för att få dess färger att ligga så nära verkligheten som möjligt.

3.3.2 Katalogblad - färgscheman

När jag har registrerat samtliga färger och lagt in dem i datorn, skissar jag på olika förslag till katalogblad för färgscheman. **Jag funderar på vilken information** som är relevant att ta med. Jag bestämmer mig för ett katalogblad per art som innehåller foto, färgschema samt en beskrivning av färg, form och textur.

Förutom att lägga in foton över bladverken så scannar jag in ett blad för varje art. Det ger en någorlunda god uppfattning av både färg och form.

3.3.3 Workshop

De färgscheman som jag kommer fram till baseras delvis på mitt subjektiva omdöme och val av färgtoner. Resultatet är tänkt att användas i ett pedagogiskt syfte, därför är det viktigt att testa och diskutera mina färgscheman med andra. Jag bestämmer mig för att genomföra en workshop och kallar samman en liten grupp trädgårdsstudenter.

Inför detta moment får jag även ta del av Nina Nilssons arbete och erfarenhet av workshop med färgregistrering.

4. RESULTAT

4.1 Färgscheman

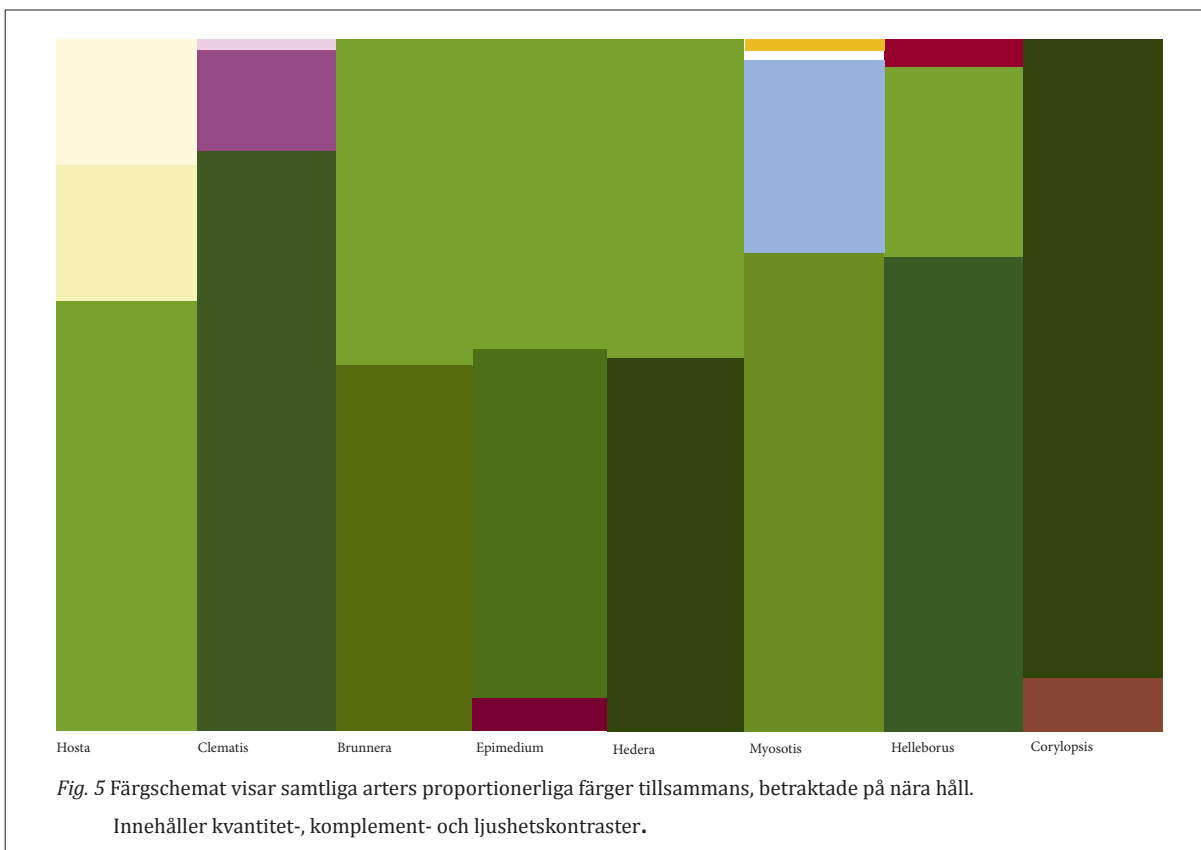
Undersökningen och bearbetning av det insamlade materialet samt mina egna iakttagelser, har resulterat i ett antal färgscheman. Dessa ingår i katalogdelen (efter rapportdelen), och benämns "Färgschema "*Brunnera macrophylla*" o.s.v.

Då färgregistreringen och bearbetningen var tidskrävande bestämde jag mig för att begränsa mig till ett avsnitt i Lindplanteringen, det som jag kallar "Yta E" (Fig. 2). Den innehåller åtta arter och är ett lagom material att undersöka för denna omfattning av arbete. Det tillät mig även att undersöka alla tre faktorerna; färg, form och textur.

Jag bestämde mig ganska snabbt för att inte använda mig av gouachefärger eftersom de inte går att återanvända exakt för mina olika färgscheman. Därför valde jag att använda mig av färghanteringen i datorn (CMYK). Vad jag däremot inte visste var att Pantone-stickan och CMYK inte hade alla motsvarande färgnummer för RHS-stickan. I några fall fick jag själv "skapa" en närliggande valör i CMYK.

Bladen och blommorna innehåller en mängd färgtoner och valörer som ögat registrerar men är svåra att återge, dels för att RHS-stickan är begränsad, dels för att det inte är praktiskt och teoretiskt möjligt att återge alla. Jag har valt att återge 2-4 valörer per art, som jag sedan har uppskattat i %, i förhållande till proportion och mängd.

Figur 5 visar mitt färgschema över samtliga arters proportionerliga färger tillsammans, sedda på nära håll. De gröna färgtonerna dominerar stort över de övriga. Trots detta råder det en balans över det hela. Färgschemat innehåller kvantitets-, komplement- och ljushetskontraster.



En intressant iakttagelse gjorde jag angående *Helleborus*. Tidigt i undersökningen gjorde jag en skiss över *kall-varm-kontrast* över "Yta E". Då skissade jag Helleborus med en kall grön framtoning (Fig. 6). När jag efteråt studerar mitt färgschema i Figur 5, ser jag att den har lika "varma" gröna färger som de övriga i kompositionen. Bladen är blanka och något böjda vilket gör att de återspeglar ljuset så att det uppstår en slags vithet. Vitt har dessutom förmåga att separera färger. Detta är förklaringen till att Helleborus kan ge ett kallt intryck som dessutom förstärks av de tandade bladkanterna.



Fig. 6 Skiss över kall-varm-kontrast. Visar hur jag från början uppfattade det kalla uttrycket hos *Helleborus* i kontrast till *Hostans* varma framtoning.

Ljuset är avgörande för hur vi uppfattar all den gröna växtligheten ute. Om detta självklara fenomen skriver David Joyce i sin bok från 2007. "Bladverk: lugn bakgrund eller dramatisk effekt i trädgården. På sid 66 kan man läsa;

Ingen färg i växtvärlden är så rikt varierad och med så oändligt många schatteringar i nyans och ton som grönt. Detta beror på flera faktorer:

- Nyanser från andra pigment, särskilt gult eller blått, påverkar vår uppfattning om färgen.
- Bladens tjocklek och den mängd ljus de släpper igenom har stor betydelse.
- Liksom effekten av ljus som reflekteras från matta, håriga eller släta ytor (i det här fallet bladen).

För att få svar på min fråga om hur jag uppfattar växternas färger på avstånd, har jag satt samman ytterligare ett färgschema (Fig. 7). Där kan man se att vissa färger har "fallit" bort. Trots det upplever jag fortfarande en balans i kompositionens färgtoner.



Fig. 7 Färgschemat visar hur växternas färger uppfattas på 5-10 meters avstånd från planteringen. Innehåller kvantitet- komplement- och ljushetskontrast.

- Färger som "fallit bort" är det violetta i *Clematis*, det gula/vita i *Myosotis* och det gråröda i *Epimedium* och *Helleborus*.
- Kvantitetskontrasten, här sedd som den mellan ljusa och mörka färger, är exempel på att det inte fordras så mycket ljusa färger för att lyfta planteringen på ett intressant sätt.
- Ljushetskontrasten finns mellan det mycket mörkt gröna och det ljusare gröna samt mellan det ljusa gula, gula, ljusa blå och det gröna.
- Ljusheten i de vitgula bladkanterna på *Hosta* ligger nära den hos blommande *Myosotis*.

4.2 Workshop

4.2.1 Färgerna på avstånd

De färgscheman som jag kom fram till baseras på mitt subjektiva omdöme och val av färgtoner. Eftersom de kan tänkas användas i ett pedagogiskt syfte, var det viktigt att pröva och diskutera mina resultat med andra. För att göra detta kallade jag samman en liten grupp trädgårdsstudenter till en workshop. Den bestod av tre personer; Anna Winsnes, Daniel Grankvist och Katarina Olsson (Fig. 8 och 9).



Fig. 8 Workshop med Anna Winsnes, Katarina Olsson och Daniel Grankvist.



Fig. 9 Engagerade deltagare fortsätter diskussionen.

Vi började med att titta på hela planteringen på avstånd (Fig. 7), för att jämföra deras uppfattning om vilka färger som framträdde, med mina egna iakttagelser. De noterade följande;

- Den ljus blåa *Myosotis* verkar både som en kvantitets- och ljushetskontrast. Trots att det gröna dominerar i planteringen, så har det ljus blåa en förmåga att "lyfta" de gröna färgerna. Dock tyckte de att jag skulle minska andelen blått något i mitt färgschema (Fig. 7), vilket jag senare också valde att göra.
- *Brunnerans* bladform och textur gör att den utmärker sig som en kontrast till de övriga växterna. Texturen bidrar till en matt och mörk yta som kontrasterar mot de glansiga ytorna hos t. ex. *Epimedium* och *Hosta*. Den är en bra stomme. Dessutom är de vissna blomstänglarna bortrensade och ger därför ett renare intryck (kommentar av Anna).
- *Hostans* vitgula framtoning i mitt färgschema höll de inte riktigt med om först, men när vi gått ett varv runt planteringen så förstod de varför jag hade valt att framhäva den. Även den bidrar till kvantitets- och ljushetskontrast.
- Det gråorange hos *Corylopsis* som ytterligare en kontrast (komplementfärg till det gröna), hade de svårt att se. Kanske berodde det på att jag hade studerat och granskat planteringen under en längre tid vilket har påverkat mitt resultat.
- De var alla tre överens om att planteringen känns harmonisk, i både färg och form, och är hållbar under hela säsongen.

4.2.2 Färgregistrering

I mitt andra test fick de själva bestämma färgnummer på 3 utvalda arter med hjälp av RHS-stickan. Katarina och Daniel arbetade tillsammans medans Anna valde att använda Pantone-stickan direkt. När vi sedan jämförde våra resultat kunde vi konstatera att:

- Pantone-stickan är inget bra verktyg för att registrera växters färgtoner. Vissa valörer saknas och man tvingas välja en valör man inte är nöjd med. Dessutom ger färgtonerna ett kemiskt och plastigt uttryck. Däremot stämmer RHS-stickan väldigt bra med växters färgtoner i verkligheten.
- Våra individuella val av färgnummer stämde väldigt bra överens, nästan exakt i flera fall. Där de andra i gruppen hade avvikande resultat berodde det förmodligen på att det gått 3-4 veckor sedan jag gjorde mina färgregistreringar, och bladen därför hunnit ändra färg i valör och kulör.
- Färgschemat för varje art bör vara återgivet i % av hur man uppfattar hela växtens färger. Det är här färgschemat får avgörande betydelse som ett verktyg vid växtkomposition.

4.2.3 Diskussion om färgschema som verktyg

Vi satte oss sedan inomhus för att diskutera i vilka sammanhang verktyget färgscheman skulle kunna användas. Följande förslag lades fram:

- Färgschema sett på avstånd, för alla tre växtperioderna skulle vara användbart för andra studenter.
- Det är inte nödvändigt med ett färgschema för varje art eftersom man inte ser alla färgtonerna hos en enskild art på avstånd.
- Uppmana studenter att göra sina egna färgscheman vid växtkomposition.
- Färgscheman kan även användas som diskussionsunderlag för hur man använder färg i planteringar.
- Föreläsning om bladverkens färg, form och textur önskas på ett tidigt stadium i undervisningen. För mycket fokus på blommornas färg.

4.3 Bladverkens betydelse

Efter att ha studerat och undersökt "Yta E" under en 4-veckorsperiod, så har jag upptäckt många fördelar med valet av växter i planteringen:

- Olika gröna färger - gulgröna, blågröna och rödgröna - kan bidra till en ur färgsynpunkt varierad och händelserik plantering.
- De olika blad- och texturformerna bidrar ytterligare till ett intressant och varierande uttryck, även om det mesta går i gröna färgtoner.
- De flesta arterna har en marktäckande förmåga som binder samman hela planteringen.
- Trots att de flesta fungerar som marktäckare så varierar de i höjd och växtsätt.
- De har en lång vegetationsperiod vilket gör att planteringen är fin/snygg under hela säsongen (vår, sommar och höst), även när blommorna vissnat.
- Planteringen är relativt lättskött eftersom det är arter som inte behöver delas eller omplanteras så ofta. Dock varierar det i etableringstid, t ex Brunneran som är snabb medans Hostan tar lite längre tid på sig.
- Flera av arterna har en blomning som harmonierar med varandra och med de gröna bladverken.
- Med det gröna som stomme blir planteringen vilsamt behaglig för ögat/betraktaren, och känns harmonisk.

5. DISKUSSION

5.1 Problematik vid färgregistrering och vidare datorhantering

I processen med färgregistreringen upplevde jag två problem;

- Vissa färgvalörer från RHS-stickan gick inte att översätta till Pantone-stickan, eftersom den saknar en del valörer och även har ett plastigt och kemiskt uttryck i färgtonerna. Att tvingas välja en närliggande valör som inte alls stämmer med verkligheten var *och* är ett bekymmer.
- Ett annat problem dyker upp när jag skall lägga in Pantone-numren i CMYK i datorn. I vissa fall finns inte Pantone-numren inlagda i CMYK, vilket gör att jag manuellt får "skapa" en färgton som jag tycker stämmer överrens med mitt resultat.

5.2 Mina egna färgreflektioner

När jag studerar planteringen ("Yta E") på avstånd så är det vissa reflektioner som jag bär med mig speciellt. Intressant är hur Hostans vitgula bladkanter och gulgröna blad påverkar och lyfter hela planteringen, trots att den inte hunnit växa till sig riktigt. Den ger både ljushet och värme.

Myosotis, som trots sina små blommor, dock spridda över ett stort område, drar ögat till sig genom sin ljusa blå färgton. Den är en fin kontrast mot det gröna och ger ett "fräscht och krispigt" intryck under hela säsongen.

Jag noterar även några gråorange blad hos Corylopsis, som är en snygg kontrast till det mörka gröna.

5.3. Subjektivitet - workshop

Resultatet av workshopen visar i det här arbetet, att mina färgscheman skulle kunna användas som ett verktyg vid växtkomposition, av kommande studenter inom trädgårdsutbildningen.

Min subjektiva bedömning av färgnummer kunde jämföras med andras bedömning och de stämde väldigt bra överens, nästan exakt i flera fall. Där de andra i gruppen hade avvikande resultat kom vi fram till att det förmodligen berodde på att det gått 3-4 veckor sedan jag gjorde mina färgregistreringar, och bladen därför hunnit ändra färg i både färgton och valör.

5.4 Bladverkens betydelse för en perenn plantering

Redan under andra terminen lär vi oss mycket om färg och form vid växtkomposition. Dock upplever jag att dessa kurser fokuserar mest på blommans färg och blomningstid samt själva mönsterformen i planteringen.

Jag skulle gärna se att man planerade in mer undervisning alternativt någon föreläsning på ett tidigt stadium, om bladverkens betydelse (färg, form och textur) för perenna planteringar. Detta saknas idag. För min egen del är bladverkens betydelse något som jag har upptäckt genom litteratur och praktisk erfarenhet.

Avslutningsvis kan jag konstatera att;

Grönt är skönt! Den gröna färgen har en välgörande och lugnande inverkan på oss människor. Genom att använda det gröna som stomme och sammanhållande länk i planteringar får man en rofylld grund.

6. ATT GÅ VIDARE

Huvudsyftet med detta arbete har varit att åstadkomma färgscheman. Av dessa gjorde jag sedan katalogblad. Tanken är att de skall kunna användas separat i undervisning för trädgårdsstudenter och andra intresserade. Eftersom jag har undersökt ett begränsat urval av perennerna, så vore det önskvärt att kommande studenter kan fortsätta bearbetningen av en växtkatalog för "Lind-planteringen".

7. REFERENSLISTA

Tryckta källor

- Bosch-Willebrand, Ilge (1977). *Marktäckande växter: för lättskött trädgård*. Stockholm: LT
- Dahlman, Gabriella (2010). *Om grönska: gröna växter för en vackrare trädgård*. Västerås: Ica
- Edwards, Betty (2006). *Om färg: handbok och färglära*. Stockholm: Forum
- Hansson, Marie & Hansson, Björn (2008). *Perenner: våra trädgårdsväxter : [inspiration, skötsel, lexikon]*. 2. uppl. Stockholm: Prisma
- Itten, Johannes (1971). *Färg och färgupplevelse: subjektiva upplevelser och objektiva kunskaper som vägledning till konsten*. Stockholm: Norstedt
- Itten, Johannes (1986). *The color star*. New York: Wiley
- Joyce, David (2007). *Bladverk: lugn bakgrund eller dramatisk effekt i trädgården*. Västerljung: Valentin
- Widén, Marie & Widén, Björn (red.) (2008). *Botanik: systematik, evolution, mångfald*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Otryckta källor

- [CMYK](http://www.ne.se/lang/cmyk). <http://www.ne.se/lang/cmyk>, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-10-25.
- [gouache](http://www.ne.se/lang/gouache). <http://www.ne.se/lang/gouache>, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-10-25.
- [subjektiv](http://www.ne.se/enkel/subjektiv). <http://www.ne.se/enkel/subjektiv>, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-10-25.
- Nilsson, Nina (2011). *Workshop med färgscheman*. Referensblad från pågående avhandling.
- Pantone Formula Guide, Solid Coated. (2010).
- RHS (Royal Horticultural Society) Colour Chart (Fifth Edition).

Muntliga källor

- Anna Winsnes, Daniel Grankvist och Katarina Olsson. (2011). THDII Dacapo, Institutionen för kulturvård, GU, Mariestad. *Deltagare i workshopen den 27 sept 2011 (sid 14)*.

Katalogförteckning - Färgscheman

- *Brunnera macrophylla*
- *Clematis integrifolia 'Floris Vijf'*
- *Corylopsis spicata*
- *Epimedium pinnatum colchicum*
- *Hedera helix 'Plattensee'*
- *Helleborus argutifolius*
- *Hosta fortunei*
- *Myosotis scorpioides*

Brunnera macrophylla



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)

RHS 144A gulgrön, 146A gulgrön.

Bladform, textur & växtsätt

Hjärtformade, skålformade blad. Strävhairig, matt yta med tydliga nerver. Bladen kan bli upp till 25 cm breda.

Effektiv marktäckare, höjd 30-50 cm. Delvis vintergrön.

Blomning

Små klarblå förgätmigejlika blommor under april-maj.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Clematis integrifolia 'Floris Vijf'



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)

RHS 76A violett, 77B violett, N137A grön

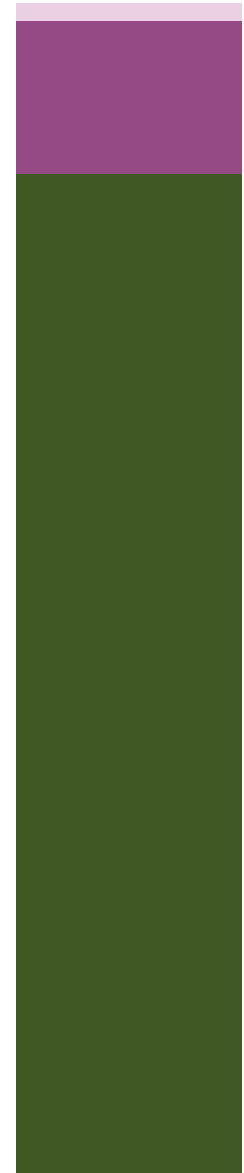
Bladform, textur & växtsätt

Äggformigt spetsiga, halvblanka, glatta blad med tydliga längsgående nerver. Klättrar på spaljé eller slingrar sig på marken.

Blomning

Blommar med violetta klockformade blommor i skiftande valörer under juni-oktober.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Corylopsis spicata



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)
RHS N137A grön, 174A gråorange.

Bladform, textur & växtsätt

Äggrunda matta, räfflade och tandkantade blad.

Har ett utbrett vasformat växtsätt.

Höjd ca 1-2 m.

Blomning

Blommar på våren med mycket ljusa blommor.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Epimedium pinnatum colchicum



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)
RHS 144A gulgrön, 146A gulgrön, 183A gråröd.

Bladform, textur & växtsätt

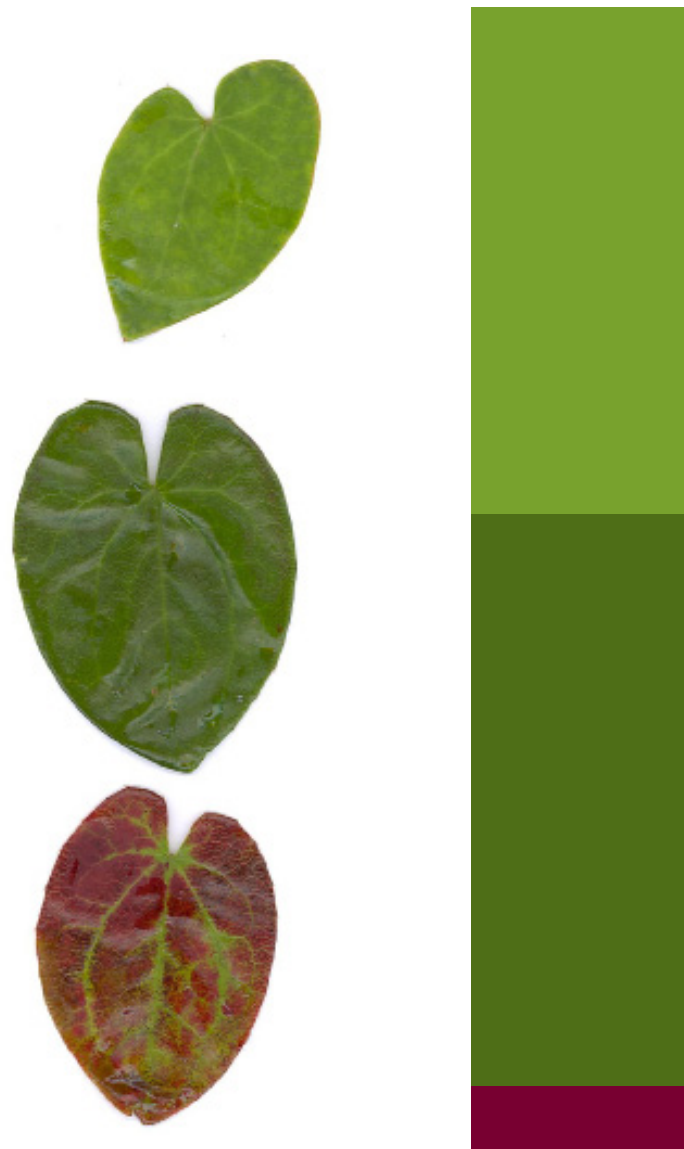
Hjärtformade, tunna, blanka och glänsande blad med en papperslik och transparent yta.

Växer till en tät matta, höjd ca 30-50 cm.

Blomning

Blommar med ljusst gula blommor under vår-försommar.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Hedera helix 'Plattensee'



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)

RHS 144A gulgrön, 147A gulgrön.

Bladform, textur & växtsätt

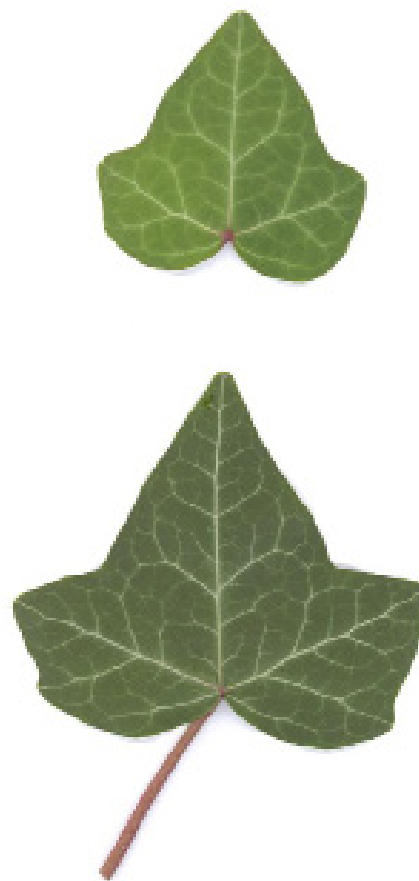
Treflikiga, matta och mjuka blad med tydliga nerver.

Breder ut sig som en matta, slingrar sig upp i träd, plank och på väggar. Städsegrön.

Blomning

Ingen blomning.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Helleborus argutifolius



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)
RHS 137A grön, 144C gulgrön, 185A gråröd.

Bladform, textur & växtsätt

Djupt trefingriga, blanka, läderartade och sågkantade blad som känns lite sega. Växer tuvlikt/busktigt. Fin som uppstickare bland marktäckare. Höjd ca 40-80 cm.

Blomning

Mycket ljust gulaktigt till grönaktigt vita blommor på gulvita stjälkar. Blommar i maj månad.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad



Hosta fortunei



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)

RHS 144A gulgrön, 151A gulgrön, 155A vit.

Bladform, textur & växtsätt

Spetsigt äggformade och bågnerviga blad med en halvblank fetaktig yta.

Växer till en stor tuva. Höjd ca 30-50 cm.

Blomning

Blommar med vita blommor på stänglar under slutet av september månad.



Myosotis scorpioides



Foto: Christel Andersson

Färgregistrering (gjord början av september 2011)
RHS 13A gul, 155D vit, 100C blå, 144A gulgrön.

Bladform, textur & växtsätt
Små, avlånga, tunglika blad. Mjuka men ändå en aning sträva.
Växer med upprätta stjälkar. Höjd ca 15-40 cm.

Blomning
Blommar med små ljust ljust blå blommor under juni-september.

2011 Christel Andersson, THD2 Dacapo, Mariestad

